

HƯỚNG DẪN ÔN TẬP GIỮA KÌ II NGỮ VĂN 8

A. Phần văn bản:

Câu 1. Thống kê các văn bản (đã học từ đầu học kì II-6vb) theo yêu cầu bảng sau:

stt	Tên văn bản	Tác giả	Thể loại & PTBĐ	Giá trị nội dung	Giá trị nghệ thuật
...	...				

Câu 2. Hãy chỉ ra những nét đặc sắc về nghệ thuật đặc sắc của mỗi văn bản và phân tích tác dụng ?

B. Phần Tiếng Việt:

Câu 1. Nêu đặc điểm hình thức và chức năng của câu nghi vấn?

Câu 2. Hãy đặt câu minh họa cho mỗi chức năng khác nhau của câu nghi vấn?

C. Phần Tập làm văn:

Đề 1. . Bài thơ "*Ngắm trăng*" thể hiện lòng yêu thiên nhiên và phong thái ung dung của Bác Hồ trong cảnh tù đầy. Em hãy viết bài giới thiệu về tác giả, tác phẩm và làm sáng tỏ nội dung trên.

Đề 2. Có ý kiến cho rằng: "*Tức cảnh Pác Bó là bài thơ cho thấy tinh thần lạc quan, phong thái ung dung của Bác Hồ trong cuộc sống cách mạng đầy gian khổ*". Bằng hiểu biết của mình về bài thơ "*Tức cảnh Pác Bó*" của Bác em hãy làm sáng tỏ ý kiến trên.

Đề 3. Có ý kiến cho rằng: "*Khi con tu hú kêu, người chiến sĩ cách mạng hình dung ra một mùa hè tràn đầy sức sống và thấy thấm thía cái bức bối, ngột ngạt trong nhà tù*". Bằng hiểu biết của mình về bài thơ *Khi con tu hú* của nhà thơ Tố Hữu em hãy làm sáng tỏ ý kiến trên.

Hướng dẫn làm phần tập làm văn:

Hướng dẫn đề 1:

A Yêu cầu chung :

- Nắm vững phương pháp làm văn thuyết minh (giới thiệu) và văn nghị luận (chứng minh). Phối hợp cả hai một cách nhuần nhuyễn.

- Nắm vững kiến thức về tác giả Hồ Chí Minh, tác phẩm " Nhật ký trong tù " và bài thơ "Ngắm trăng " (bản phiên âm và dịch thơ)

B. Yêu cầu cụ thể :Học sinh có thể linh hoạt giải quyết vấn đề. Sau đây là một số ý cơ bản :

1. Giới thiệu tác giả :

- Hồ Chí Minh (1890 - 1969) tên gọi thời niên thiếu là Nguyễn Sinh Cung, lúc đi dạy lấy tên Nguyễn Tất Thành, trong thời kỳ đầu hoạt động cách mạng mang tên Nguyễn Ái Quốc. Sinh tại Kim Liên (Làng Sen), Nam Đàn, Nghệ An. Song thân Người là cụ Nguyễn Sinh Sắc và cụ Hoàng Thị Loan

- Hồ Chí Minh là người chiến sĩ cộng sản tiên phong trong phong trào cách mạng Việt Nam. Từ trẻ, người đã nung nấu ý chí cứu nước, sớm bỏn ba tìm đường giải phóng dân tộc. Người còn là một nghệ sĩ lớn với nhiều bài thơ hay. Trong đó tập thơ “Nhật ký trong tù” là tập thơ tiêu biểu

2. Làm sáng tỏ tình yêu thiên nhiên và phong thái ung dung của Bác qua bài thơ “Ngắm trăng”

- Bài thơ thể hiện tình yêu thiên nhiên tha thiết của người tù cách mạng Hồ Chí Minh

+ Hoàn cảnh khổ cực của Bác trong tù.

+ Tâm hồn xốn xang bối rối rất nghệ sĩ trước vẻ đẹp thiên nhiên.

+ Bác thả tâm hồn vượt ra ngoài song sắt của nhà tù để giao hòa với vàng trắng tự do. Vàng trắng cũng vượt qua song sắt nhà tù để ngắm nhà thơ. Cả người và trăng cùng chủ động tìm đến giao hòa cùng nhau, ngắm nhau say đắm. Phép đối và nghệ thuật nhân hóa đã thể hiện điều đó.

-Bài thơ thể hiện sức mạnh tinh thần kỳ diệu của người chiến sĩ- thi sĩ Hồ Chí Minh

+ Song sắt nhà tù trở nên bất lực, vô nghĩa trước tâm hồn của người chiến sĩ cách mạng

+ Đằng sau những câu thơ là tinh thần thép, là phong thái ung dung vượt lên sự nặng nề, tàn bạo của nhà tù.

-Bài thơ thể hiện phong cách thơ trữ tình đặc sắc của Bác: vừa có màu sắc cổ điển vừa mang tinh thần thời đại vừa giản dị, hồn nhiên vừa hàm súc.

Hướng dẫn đề 2.

A Yêu cầu hình thức:

a. *Đảm bảo cấu trúc của một bài văn nghị luận* : có đầy đủ : *Mở bài, Thân bài, Kết bài*. *Mở bài* giới thiệu vấn đề ; *Thân bài* triển khai được nội dung của vấn đề ; *Kết bài* khái quát nâng cao.

b. *Xác định đúng vấn đề nghị luận* : Viết đúng thể loại, biết vận dụng lí lẽ, dẫn chứng sắc bén, thuyết phục giúp cho bài văn sâu sắc. Bố cục rõ ràng, lời văn chính xác, hình ảnh phong phú.

B. Yêu cầu nội dung

*** MỞ BÀI :**

- **Giới thiệu tác giả, tác phẩm:** “Tức cảnh Pác Pó” là bài thơ nổi tiếng trong thời gian hoạt động cách mạng của chủ tịch Hồ Chí Minh

- Dẫn nhập định vào MB : “*Tức cảnh Pác Pó là bài thơ cho thấy tinh thần lạc quan, phong thái ung dung của Bác Hồ trong cuộc sống cách mạng đầy gian khổ*”...

*** THÂN BÀI**

Giới thiệu chung: Hoàn cảnh sáng tác, bố cục...

Luận điểm 1: *Cuộc sống sinh hoạt và làm việc của Bác ở núi rừng Pác Pó(3 câu đầu)*

+ **Câu đầu:** giọng điệu thoải mái, phơi phới cho thấy Bác sống thật ung dung, hòa điệu với nhịp sống núi rừng :

- **Phép đối** : *sáng >< tối, ra >< vào* thể hiện cuộc sống đều đặn, nhịp nhàng, ngày nào cũng như ngày nào của Bác khi ở Pác Pó. “Suối” và “hang” là 2 địa điểm làm việc, sinh hoạt chính của Bác, đây đều là những nơi hoang dã ẩn chứa nhiều nguy hiểm, khó khăn.

+ **Câu 2:** Thức ăn của Bác thì đơn sơ, giản dị: *cháo ngô với rau măng...* Đây đều là những thức ăn trong rừng, luôn có sẵn. - Cụm từ “*vẫn sẵn sàng*” không chỉ muốn nói về sự sẵn có, tự nhiên của thức ăn, mà đó dường như còn là tâm thế luôn sẵn sàng đương đầu với thử thách, khó khăn của người chiến sĩ cách mạng.

(*Học sinh có thể liên hệ với bài thơ: Cảnh rừng Việt Bắc Bác viết năm 1947.. để thấy được điều kiện vô cùng thiếu thốn những ngày đầu kháng chiến chống Pháp....* HS có thể liên hệ bài thơ khác của Bác một cách hợp lí, GV cho đủ điểm

+ **Câu 3: Điều kiện làm việc thiếu thốn:** “*bàn đá chông chênh*” => bàn làm việc của Bác là những tảng đá chông chênh. Trên chiếc bàn ấy, **Bác đang làm những công việc vô cùng quan trọng**, liên quan đến vận mệnh của cách mạng Việt Nam.....

⇒ *Rõ ràng cuộc sống sinh hoạt nơi núi rừng Pác Pó đầy khó khăn, thiếu thốn, rình rập hiểm nguy nhưng tác giả không hề nhắc đến cái gian khổ ấy mà trái lại còn vui với cảnh sống ở suối, rừng.. Điều đó xuất phát từ tình yêu thiên nhiên đất nước, khao khát muốn sống hòa mình với thiên nhiên để cảm nhận những gì tinh túy nhất của đất trời.*

Luận điểm 2: *Phong thái ung dung, tinh thần lạc quan, sống hòa hợp với thiên nhiên của Bác(câu 4)*

+ **Câu cuối:** Câu thơ cuối cùng như một lời thốt ra từ chính trái tim của Bác: “*Cuộc đời cách mạng thật là sang*”.

- Cái **sang** của Bác không phải là sang trọng về vật chất, mà cái sang ấy là cái **sang** về tinh thần, khi được **hoạt động cách mạng trên chính quê hương, đất nước mình**.....

- Đó là cái **sang** của người làm cách mạng. Đây chính là **thú lâm tuyền**.

- Đó là cái **sang** của **lí tưởng sống, của mục đích sống, của niềm tin** chứ không phải chỉ là ở điều kiện trong cuộc sống của mỗi người.

-> Câu cuối cũng chính là một sự tổng kết và khái quát ba câu thơ trên đồng thời nâng lên một tầm cao mới trong một tứ thơ lạ tỏa sáng toàn bộ bài thơ.

Luận điểm 3: Đánh giá:

* *Nghệ thuật:*

- Thể thơ tứ tuyệt ngắn gọn, hàm súc

- Ngôn ngữ giản dị, chân thật, mộc mạc cùng giọng điệu vui đùa, hóm hỉnh thể hiện tinh thần lạc quan của Bác

- Phép đối mang lại hiệu quả nghệ thuật cao.

* *Nội dung:* “*Tức cảnh Pác Bó là bài thơ cho thấy tinh thần lạc quan, phong thái ung dung của Bác Hồ trong cuộc sống cách mạng đầy gian khó*” thể hiện chất thép, chất tình; cổ điển, hiện đại trong thơ Bác, sống hòa hợp với núi rừng nhưng vẫn giữ nguyên vẹn cốt cách của một chiến sĩ... mang dáng vẻ của một ẩn sĩ...

* **KẾT BÀI**

- Khẳng định lại giá trị tác phẩm: Bài thơ “Tức cảnh Pác Bó” là một bài thơ giản dị, mộc mạc, thể hiện lối sống cao đẹp, phẩm chất cách mạng sáng ngời trong con người Bác.

- Học tập lối sống của Bác

(*HS có thể phân tích theo bố cục 2-2, hoặc 1-1-1-1*)

Hướng dẫn đề 3.

A. Yêu cầu về hình thức:

- Làm đúng kiểu bài: Văn nghị luận văn học (kết hợp các yếu tố biểu cảm, tự sự và miêu tả)

- Nội dung: .

- Phạm vi: Trong các tác phẩm văn học lớp 8

- Bài làm có ba phần: Mở bài, thân bài, kết bài.

- Lập luận chặt chẽ, dẫn chứng thuyết phục, văn giàu hình ảnh; diễn đạt trôi chảy; trình bày sạch đẹp...

B. Yêu cầu về nội dung:

* **Mở bài:**

- Giới thiệu ngắn gọn về tác giả **Tố Hữu**, tác phẩm **Khi con tu hú**

- Đưa nhận định cần chứng minh vào mở bài.

* **Thân bài:** trình bày các luận điểm để làm sáng tỏ vấn đề:

Luận điểm 1: Cảnh mùa hè tràn đầy sức sống trong tâm tưởng của người tù cách mạng (6 câu thơ đầu)

Hoặc HS diễn đạt theo đề bài là: ***Người chiến sĩ cách mạng hình dung ra một mùa hè tràn đầy sức sống hoặc Bức tranh làng quê vào hè*** cũng được công nhận.

- Sáu câu thơ lục bát thanh thoát mở ra cả một thế giới rộn ràng tràn trề nhựa sống. Chỉ là trong tưởng tượng nhưng cảnh mùa hè hiện lên thật cụ thể và sống động đủ cả âm thanh, màu sắc và hương vị (1 điểm – gồm 4 ý):

+ **Âm thanh:** tiếng chim tu hú, tiếng ve ngân, tiếng sáo diều....

=> Rộn rã âm thanh.

+ **Màu sắc:** màu vàng của lúa chiêm đang chín trên cánh đồng, của hạt bắp phơi trên sân; màu xanh của vườn, của bầu trời và màu hồng của nắng đào...

=> Rực rỡ sắc màu.

+ **Hương vị:** của trái cây chín.

=> Ngọt ngào hương vị.

+ **Hình ảnh:** Vườn cây, sân chơi và **bầu trời** cao rộng với cánh diều chao lượn.

=> Không gian khoáng đạt, tự do.

- **Bình luận:** Đó là bức tranh mùa hè: *Rộn rã âm thanh, rực rỡ sắc màu, ngọt ngào hương vị, khoáng đạt tự do trong cảm nhận của người tù.*

Nhận xét: *Phải là người có một tâm hồn nhạy cảm tinh tế, có lòng yêu cuộc sống tha thiết thì mới hình dung ra một bức tranh mùa hè đẹp đến thế.*

Luận điểm 2: Tâm trạng bức bối, ngột ngạt của người chiến sĩ Cách mạng trong cảnh tù đầy (4 câu cuối) HS có thể diễn đạt thành **Tâm tư của người chiến sĩ cách mạng trong hoàn cảnh tù đầy** cũng được công nhận.

- **Cách ngắt nhịp khổ thơ bất thường** (6/2 – câu 8, 3/3 – câu 9) **dùng động từ mạnh** (*đạp tan phòng, chét uất*) **từ ngữ cảm thán** (ôi, thôi, làm sao) **thể hiện niềm khao khát tự do cháy bỏng** tác giả không chấp nhận cái không khí ngột ngạt tù túng mà như muốn thoát ra khỏi cảnh tù ngục, đạp tan cái chế độ xiềng xích của nhà tù thực dân để thoát ra ngoài trở về với cuộc sống tự do bên ngoài.

- HS khát quát thêm về tâm trạng của tác khi nghe thấy tiếng chim tu hú ở đầu bài thơ và cuối bài thơ khác nhau (**Kết cấu đầu – cuối tương ứng**): Đầu bài thơ tiếng tu hú đã gợi ra cảnh tượng trời đất bao la, tung bừng sự sống lúc vào hè đến câu kết, tiếng chim ấy lại khiến cho người chiến sĩ cách mạng đang bị giam cầm thấy đau khổ, bức bối. Nhưng dù khác nhau thì tiếng chim tu hú cũng là tiếng gọi tha thiết của tự do của thế giới sự sống đầy quyền rũ đối với nhân vật trữ tình- người tù cách mạng trẻ tuổi.

=> *Người chiến sĩ CM khao khát cuộc sống tự do là để phục vụ lý tưởng CM*

+ **Đánh giá về nội dung và nghệ thuật:**

- Bài thơ có hai đoạn: tả cảnh và tả tình gộp thành một chỉnh thể, cả hai đoạn đều rất truyền cảm. Cảnh thì thật đẹp với một loạt hình ảnh vừa quen thuộc vừa đầy ấn tượng, tất cả đều dạt dào sức sống, có hồn. Tình thì sôi nổi, sâu sắc và da diết. Có được hiệu quả nghệ thuật đó một phần là nhờ thể thơ lục bát mềm mại uyển chuyển, linh hoạt. Bài thơ liền mạch, giọng điệu tự nhiên, cảm xúc nhất quán, khi tươi sáng khoáng đạt, khi dằn vặt u uất, rất phù hợp với cảm xúc thơ.

Kết bài: - Khẳng định lại vấn đề cần chứng minh

- Nêu cảm nghĩ của bản thân sau khi học